

Nemzedékek kulturális jellemzői Tudományos konferencia Jászberényben

2020. március 6-án, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Tudományos Egyesület, a Jász Múzeum, a Jász Múzeumért Alapítvány és a Túrkevei Kulturális Egyesület a Jász Múzeumban tartotta szokásos éves konferenciáját. Minden évben más témakörben hangzanak el az előadások. Az idei rendezvény mottója: *Nemzedékek kulturális jellemzői.*

A szép számmal egybegyűlt érdeklődőket a házigazda, Hortiné dr. Bathó Edit múzeumigazgató, dr. habil. Örsi Julianna, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Tudományos Egyesület elnöke, Besnyi Károly, a Vajdasági Magyar Helytörténeti Társaság titkára, és Nemes József jászkapitány köszöntötte. A köszöntések után Örsi Julianna előadásában az ismeretátadás folyamatát vizsgálta a hagyományos paraszti társadalomban, valamint a felbomlásukat befolyásoló társadalmi, gazdasági, egyéb tényezőket (rendszer váltás, háborúk, technikai fejlődés stb.).

A következő előadó Hortiné dr. Bathó Edit két „jászberényi” színész, Déryné Széppataki Róza és Kőszeghy Alajos pályafutását mutatta be, akiknek az élete kezdetektől fogva összefonódott, és sok hasonlóságot mutatott. Közülük az utóbbi ugyan kevésbé ismert a színjátszás történetében, de meghatározó szerepet játszott Dérynével együtt a vándorszínjátszás korában.

A harmadik előadó dr. Bagi Gábor történész, a 18. században Szolnokra költöző Dunkel/Tunkel család történetének ismert fejezetein keresztül mutatta be három generáció életútját. A Szolnokra betelepülő ős még szegény ácsmesterként kezdte, fiából már gazdag építési nagyvállalkozó lett, unokái között pedig volt autodidakta képzőművész és nemzetközi hírű orvosprofesszor is.

Besnyi Vendel helytörténeti kutató a jászsószentgyörgyi születésű dr. Kele József gazdag életútját mutatta be, aki részletesen kutatta a jászkunok történetét, különös tekintettel az eladástól az önmegváltásig tartó időszakot.

dr. Pethő László ny. egyetemi docens a nagyváradi születésű Heller László életútját tárta a hallgatóság elé, közösségi kapcsolatait tükrében. Kiemelte műszaki szabadalmainak jelentőségét (légkondenzációs légkűtés, Heller-Forgó-

féle hűtőtorony stb.), valamint szöveget a Jászsághoz fűződő kapcsolatairól is.

dr. Selmeczi László ny. régész egy, a kutatók számára is izgalmas témát választott előadása témájául. Különböző történeti források tükrében próbálta felvázolni, hogy Jászkisér lakosságára mely időszaktól hatott a reformáció, és elterjesztésében milyen szerepet játszhattak azok a családok, akik már a 16. században kísérik lakosok voltak. Kiemelte közülük a 14. század óta a Jászságban élő Temesvári családot, melynek leszármazottjai még a 17-18. században is vezető szerepet töltöttek be a településen és református hitük védelmében. Előadásában megemlítette néhány, a településhez köthető anekdotákban fennmaradt ese-

Besnyi Károly, a Vajdasági Magyar Helytörténeti Társaság titkára
Fotó: Bugyi Gábor

ményt, mely a betelepülő katolikusok és a hitüket védő reformátusok között zajlottak.

Papp Izabella ny. levéltáros kifejező módon illusztrált bemutatójában a boldogházi Szent Vendel szobrokhoz fűződő hagyományok fontosságát emelte ki, mely napjainkig él a településen. A nemzedékeken átívelő hagyomány tisztelet szép példája volt 2000-ben, a tápiói határban már összeomlásnak indult Szent Vendel szobor megmentése. A szobor talapzatában talált emlékirat, mely az egykori hagyományörzők névsorát tartalmazta, még inkább megerősítette az utókorban a tradíciók továbbvitelét. Ennek eredményeként 2019-ben közös összefogással felújították a Jakabi határreszen álló Vendel szobrot is, majd megalakították a Jakabiak Társaságát,

mely felvállalta a szobor megóvását, valamint rendszeres összejöveteleket is szervez. A Szent Vendel kultusz továbbélésének szép megnyilvánulása, hogy a helyi cserkészcsapat felvette a szent nevét, és a három szobor bekerült a Települési Értéktárba.

Rideg István irodalomtörténész Bihar György: Horváth Sándor igazsága című könyvének elemző bemutatásával tárta a közönség elé az egykori karcaigi tanyavilág, két generáción át küzdő parasztcsaládjának mindennapi megpróbáltatásait, vágyait, felemelkedését, majd tragédiáját.

A család a megfeszített munka gyümölcsét nem élvezhette, hiszen sorsukat beárnyékolta a két világháború embertelensége, valamint a 20. század első felének halálos kórja, a tüdőbaj.

Fodor István Ferenc helytörténeti kutató, saját családjára történeten keresztül arra a kérdésre adott választ, hogy a tanya és a falu közötti többszöri lakóhelyváltást hogyan élte meg a felmenői. Volt-e különbség életmódjukban azokhoz viszonyítva, akik sosem éltek tanyán vagy sosem éltek faluban?

Dr. Pénzes Ibolya Rózsa és dr. Pólya Éva főiskolai tanárok, az élelmiszervásárlási kultúra változását vizsgálták a generációk tükrében. Négy életkori csoport – 21 év alattiak, 21-40 évesek, 41-60 évesek, 61 év fölöttiek – vásárlási szokásait kutatták Jász-Nagykun-Szolnok megyére is kivetítve. A levont következtetések között megemlézték, hogy a fiatalok részesítik előnyben az online vásárlást, az idősebbek körében inkább a szupermarketek, kisebb üzletek népszerűek. A nagy üzletláncok közül a TESCO-t, a LIDL-t, és az Auchant emelték ki. Az üzletválasztást elsősorban a minőség, a választék befolyásolja, csak azt követik az akciók.

Az előadásokat egy könyvbemutató zárta. Kovács János helytörténész ajánlotta a közönség figyelmébe a Jászkun-ság Évkönyv 6. kötetét. A konferencián elhangzott sokszínű, tartalmas előadások kibővített formában a Jászkun-ság Évkönyv következő számában kerülnek kiadásra. A tudományos rendezvény egy kellemes hangulatú jászberényi étteremben elköltött ebédrel zárult.

Kókai Magdolna
néprajzkutató

*Papp Izabella levéltáros
Fotó: Bugyi Gábor*

Dr. Bathó Edit és Dr. Örsi Julianna, a konferencia szervezői

Fotó: Bugyi Gábor

*Nemes József jászkapitány
Fotó: Bugyi Gábor*

*Dr. Selmeczi László
régész, néprajzkutató
Fotó: Bugyi Gábor*

*Dr. Pethő László
szociológus
Fotó: Bugyi Gábor*

*Dr. Bagi Gábor történész
Fotó: Bugyi Gábor*

A konferencia közönsége

Fotó: Bugyi Gábor